

به نام خدا

ترویج آموزش مبتنی بر تحقیق در کلاس درس

مؤلف :

دکتر زهرا ولایی ملکی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: ولایبی ملکی، زهرا، ۱۳۶۲-

عنوان و نام پدیدآور: ترویج آموزش مبتنی بر تحقیق در کلاس درس / مولف زهرا ولایبی ملکی.

مشخصات نشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۱۴۴ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۴۳۵-۵

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۲۵ - ۱۴۴.

Action research in education

موضوع: تحقیق عملی در آموزش و پرورش

Creative thinking -- Iran

اندیشه و تفکر خلاق -- ایران

Creative teaching

تدریس خلاق

Observation (Educational method)

مشاهده (روش آموزش)

رده بندی کنگره: LB۱۰۲۸/۲۴

رده بندی دیویی: ۳۷۰/۷۲

شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۲۵۱۲۰

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: ترویج آموزش مبتنی بر تحقیق در کلاس درس

مولف: دکتر زهرا ولایبی ملکی

ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲

چاپ: زیرجد

قیمت: ۱۱۶۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۴۳۵-۵

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

چاپ و نشر ایران
Chaponashr.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	بخش اول.....
۷	مبانی آموزش پژوهش محور.....
۷	سیر تحول تاریخی پژوهش در آموزش و پرورش ایران.....
۱۰	تعریف آموزش پژوهش محور.....
۱۲	مزایایی برای معلمان و دانش آموزان.....
۱۵	زمینه آموزشی ایران.....
۱۷	همراستایی پژوهش با اهداف برنامه درسی.....
۱۹	نقش تفکر انتقادی و تحقیق.....
۲۲	تمایز بین انواع تحقیق.....
۲۴	چالش ها و باورهای غلط.....
۲۷	بخش دوم.....
۲۷	ایجاد یک محیط آماده برای تحقیق.....
۲۷	راه اندازی کلاس درس برای اکتشاف.....
۲۹	ابزارها و منابع ضروری.....
۳۲	فضاهای مشارکتی و پویایی گروه.....
۳۴	یکپارچه سازی فناوری های دیجیتال.....
۳۶	نقش کتابخانه در آموزش مدرن.....
۳۹	پروتکل های ایمنی برای آزمایش.....

- سازگاری با گروه های سنی مختلف ۴۱
- جو کنجکاوی را تقویت کنید ۴۴
- بخش سوم** ۴۷
- توسعه مهارت های تحقیقاتی ضروری** ۴۷
- شناسایی منابع معتبر ۴۷
- تکنیک های یادداشت برداری و جمع آوری داده ها ۴۹
- تحلیل انتقادی و تفسیر ۵۲
- تدوین سوالات تحقیق ۵۴
- آزمون فرضیه و اعتبار سنجی ۵۶
- مقدمه ای بر روش های کمی و کیفی ۵۹
- مهارت در گزارش و ارائه ۶۱
- اخلاق در تحقیق و مطالعه ۶۴
- بخش چهارم** ۶۷
- ادغام تحقیقات در موضوعات اصلی** ۶۷
- ریاضیات و تحقیق علمی ۶۷
- بررسی ادبیات در هنر زبان ۶۹
- تحقیقات تاریخی و مطالعات اجتماعی ۷۱
- رویکردهای تجربی در علوم ۷۳
- تحقیقات میدانی در جغرافیا و مطالعات محیطی ۷۶
- مطالعات موردی در اقتصاد و مدنی ۷۸
- پژوهش هنری در هنرهای زیبا ۸۰

- کاربردهای دنیای واقعی در فناوری و محاسبات ۸۳
- بخش پنجم**..... ۸۷
- پروژه های تحقیقاتی مشارکتی**..... ۸۷
- پویایی گروه و نقش های تیمی ۸۷
- ابزارها و بسترهای مشارکتی ۸۹
- حل تعارض و تصمیم گیری گروهی ۹۱
- بررسی همکاران و بازخورد سازنده ۹۴
- به اشتراک گذاری و انتشار یافته های گروهی ۹۶
- پروژه های بین رشته ای و ادغام ۹۸
- تجلیل از موفقیت ها و دستاوردهای گروهی ۱۰۰
- چالش های کار گروهی و راه حل ها ۱۰۳
- بخش ششم**..... ۱۰۷
- ترویج مطالعه و تحقیق مستقل**..... ۱۰۷
- پرورش یادگیرندگان خودراهبر ۱۰۷
- مهارت های مدیریت زمان و برنامه ریزی ۱۱۰
- فراتر رفتن از یادگیری سطحی ۱۱۲
- مدیریت شکست ها و درس گرفتن از شکست ها ۱۱۵
- ابزارهای خود ارزیابی و تأمل ۱۱۷
- تشویق نشریات و مجلات دانشجویی ۱۲۰
- مربیگری و راهنمایی در پروژه های مستقل ۱۲۲
- منابع**..... ۱۲۵

بخش اول

مبانی آموزش پژوهش محور

سیر تحول تاریخی پژوهش در آموزش و پرورش ایران

سیر تحول تاریخی پژوهش در آموزش و پرورش ایران سفری چند وجهی است که قرن ها را در بر می گیرد. برای درک توسعه پژوهش در این زمینه، باید تأثیرات، اصلاحات و گذارهای مختلفی را در نظر گرفت که چشم انداز آموزش و پرورش در ایران را شکل داده است. هدف این بخش بررسی مسیر تاریخی پژوهش در آموزش و پرورش ایران، برجسته کردن رویدادهای کلیدی، جابه‌جایی‌ها و نقش تغییرات سیاست است. هدف ارائه یک نمای کلی از چگونگی تحول پژوهش در نظام آموزشی ایران و تأثیر آن بر ارتقای آموزش مبتنی بر پژوهش در کلاس‌های درس معاصر است.

ریشه‌های تعلیم و تربیت در ایران را می‌توان به دوران باستان جستجو کرد که از ویژگی‌های آن تأسیس مدارس و مکتب‌های مکتبی است. این مؤسسات آموزشی اولیه عمدتاً بر مطالعات دینی، ادبیات و موضوعات سنتی متمرکز بودند. دانشمندانی مانند فارابی و ابن سینا کمک‌های قابل توجهی در زمینه‌های مختلف دانش داشتند و شالوده فعالیت‌های علمی در ایران را پی ریزی کردند (غنی، ۱۳۹۲، ص ۳۵). این تلاش‌های آموزشی اولیه، زمینه را برای پیشرفت‌های آتی در تحقیق و آموزش فراهم کرد.

نوسازی آموزش در ایران از اوایل قرن بیستم با سلطنت رضا شاه پهلوی آغاز شد. اصلاحات در این دوره با هدف سکولاریزه کردن نظام آموزشی و ارائه یک برنامه درسی به سبک غربی انجام شد. یکی از نقاط عطف قابل توجه تأسیس دانشگاه تهران در سال ۱۹۳۴ بود که تغییر قابل توجهی را به سمت رویکردی ساختارمندتر و پژوهش محور به آموزش نشان داد (عظیمی، ۱۳۹۸، ص ۴۲). تأکید روزافزون بر پژوهش، لحظه ای محوری در تحول آموزش و پرورش ایران بود.

انقلاب ۱۳۵۷ ایران تحولی اساسی در نظام آموزشی کشور ایجاد کرد. دولت جدید به رهبری آیت الله خمینی در صدد بود که آموزش و پرورش را با اصول اسلامی هماهنگ کند. این دوره شاهد تأکید بر تربیت دینی بود و پژوهش متأثر از مبانی جمهوری اسلامی بود (کیان، ۱۳۹۵، ص ۹۱). پویایی پژوهش در آموزش و پرورش ایران برای منعکس کننده چشم انداز سیاسی-اجتماعی در حال تغییر تکامل یافته است.

در دوران پس از انقلاب، نیاز به ایجاد تعادل بین جنبه‌های دینی و سکولار آموزش وجود داشت. دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ شاهد تلاش‌هایی برای اصلاح نظام آموزشی و انطباق آن با نیازهای متغیر جامعه ایران بود. این اصلاحات شامل تمرکز بیشتر بر تحقیق و گسترش مؤسسات آموزش عالی بود (فرهادی و صارم، ۲۰۱۷، ص ۱۲۵). چنین تلاش‌هایی در پی ریزی آموزش مبتنی بر پژوهش در ایران مؤثر بود.

سیاست‌های دولت نقش تعیین کننده ای در شکل‌گیری تحول پژوهش در آموزش و پرورش ایران داشته است. به عنوان مثال، تأسیس وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال ۱۳۸۵ گام مهمی در جهت پرورش پژوهش و نوآوری در آموزش عالی بود (مهرابی، ۱۳۹۹، ص ۵۸). علاوه بر این، تخصیص منابع مالی به پروژه‌های تحقیقاتی و ارتقای همکاری‌های بین‌المللی، چشم‌انداز پژوهشی ایران را بیش از پیش ارتقا داده است.

چشم‌انداز پژوهشی معاصر در آموزش و پرورش ایران با چالش‌ها و فرصت‌هایی همراه است. در حالی که پیشرفت قابل توجهی از جمله افزایش بازده تحقیقاتی و انتشارات دانشگاهی صورت گرفته است، هنوز چالش‌هایی در رابطه با موضوعاتی مانند بودجه،

اخلاق تحقیق و همکاری‌های بین‌المللی وجود دارد (سلطانی، ۱۳۹۸، ص. ۷۳). با این حال، فرصت‌هایی برای رشد بیشتر، به ویژه در حوزه تحقیقات بین رشته‌ای و نوآوری آموزشی وجود دارد.

ایران فعالانه درگیر همکاری‌ها و مشارکت‌های بین‌المللی برای ارتقای کیفیت و دامنه تحقیقات بوده است. همکاری با دانشگاه‌ها و مؤسسات خارجی فرصت‌های پژوهشی را برای دانش‌پژوهان و دانشجویان ایرانی گسترش داده است (قاضی نوری و صادقی، ۲۰۱۸، ص ۱۰۵). این مشارکت‌ها پتانسیل تقویت مبادلات بین فرهنگی و غنی‌سازی شیوه‌های پژوهشی در آموزش و پرورش ایران را دارند.

آینده آموزش پژوهش محور در ایران امیدوارکننده است. با تعهد مستمر به تحقیق، همکاری‌های بین‌المللی و اصلاحات در حال انجام، سیستم آموزشی ایران از موقعیت خوبی برای پرورش فرهنگ تحقیق در کلاس‌های درس برخوردار است. ایجاد مراکز تحقیقاتی، افزایش بودجه و ادغام فناوری‌های مدرن احتمالاً آموزش مبتنی بر تحقیق را بیشتر می‌کند (شکوهی و همکاران، ۲۰۲۱، ص ۱۲۳).

تحول تاریخی پژوهش در آموزش و پرورش ایران نشان‌دهنده سفری پیچیده است که با ترکیبی از تأثیرات سنتی، مدرن و انقلابی مشخص شده است. از موسسات آموزشی اولیه دوران پیشامدرن تا چشم‌انداز پژوهش محور معاصر، ایران راه‌درازی را در شکل دادن به آموزش پژوهش محور پیموده است. سیاست‌های دولت، همکاری‌های بین‌المللی و تعهد به نوآوری همچنان نقشی محوری در آینده پژوهشی در آموزش و پرورش ایران ایفا خواهند کرد. درک این زمینه تاریخی برای مربیان و سیاست‌گذارانی که هدفشان ترویج آموزش مبتنی بر پژوهش در کلاس درس است ضروری است.

تعریف آموزش پژوهش محور

مفهوم آموزش مبتنی بر تحقیق در چشم انداز آموزشی در سراسر جهان اهمیت پیدا کرده است. در چارچوب ایران، تعریف آموزش مبتنی بر تحقیق برای شکل‌دهی سیاست‌ها و شیوه‌های آموزشی که با ارزش‌های فرهنگی و دانشگاهی کشور همسو هستند، بسیار مهم است. این بخش تعریف و درک منحصربه‌فرد آموزش مبتنی بر تحقیق در ایران را با توجه به بافت تاریخی، چارچوب‌های سیاست‌گذاری و دیدگاه‌های دانشگاهی آن بررسی می‌کند. با بررسی دیدگاه ایرانیان در مورد RBE، می‌توانیم پیچیدگی‌ها و تفاوت‌هایی را که آموزش مبتنی بر پژوهش را در کشور تعریف می‌کند، بهتر درک کنیم.

در ایران، آموزش مبتنی بر پژوهش ریشه در این باور دارد که آموزش نباید صرفاً به انتقال دانش محدود شود، بلکه باید شامل پرورش مهارت‌های تفکر انتقادی، توانایی حل مسئله و تعهد به پژوهش باشد (حسینی، ۱۳۹۷، ۱۳۹۷). (ص ۴۵). این مفهوم بر ادغام روش‌های تحقیق و به کارگیری یافته‌های تحقیق در فرآیند آموزشی تاکید دارد.

پایه‌های تاریخی آموزش پژوهش محور در ایران را می‌توان در سنت ریشه دار دانش پژوهی و روشنفکری کشور جستجو کرد. پارسی‌پژوهان گذشته کمک‌های قابل‌توجهی در زمینه‌های مختلف کردند و به‌عنوان الگوهایی برای ادغام پژوهش در آموزش عمل کردند (رضایی، ۱۳۹۶، ص ۶۷). این بافت تاریخی نشان دهنده رویکرد معاصر به آموزش مبتنی بر تحقیق در ایران است.

سیاست‌های دولت نقش بسزایی در شکل دادن به تعریف و ترویج آموزش مبتنی بر تحقیق در ایران داشته است. تعهد وزارت آموزش و پرورش ایران به نوسازی نظام آموزشی و همسویی آن با استانداردهای جهانی، منجر به ادغام رویکردهای پژوهش محور در برنامه‌های درسی شده است (فرهادی، ۱۳۹۴، ص ۸۲). تاکید بر آموزش مبتنی بر تحقیق در برنامه درسی آموزشی ملی منعکس شده است.

دانشگاه‌ها در ایران نقش بسیار مهمی در تعریف و اجرای آموزش مبتنی بر تحقیق دارند. این موسسات در خط مقدم تحقیق و نوآوری قرار دارند و در نتیجه نقشی محوری در ترویج اصول آموزش مبتنی بر تحقیق ایفا می‌کنند (احسانی و خرمی، ۱۳۹۹، ص ۱۱۲). آنها بستری را برای توسعه مهارت‌های پژوهشی و پرورش ذهنیت پژوهش محور در بین دانش‌آموزان فراهم می‌کنند.

در حالی که مفهوم آموزش مبتنی بر تحقیق در ایران پذیرفته شده است، در اجرای آن چالش‌هایی وجود دارد. این چالش‌ها شامل تأمین مالی محدود برای پروژه‌های تحقیقاتی، نیاز به توسعه هیئت علمی در روش‌شناسی تحقیق، و ارتقای تحقیقات بین‌رشته‌ای است (قادری و اسماعیل زاده، ۲۰۱۹، ص ۹۴). پرداختن به این مسائل برای تحقق مؤثر آموزش مبتنی بر تحقیق در نظام آموزشی ایران حیاتی است.

تعریف و اجرای آموزش مبتنی بر تحقیق در سطوح مختلف آموزشی در ایران متفاوت است. در حالی که مدارس ابتدایی و متوسطه بر القای مهارت‌های پژوهشی بنیادی تمرکز می‌کنند، دانشگاه‌ها تأکید بیشتری بر روش‌های تحقیق پیشرفته و تحقیق علمی دارند (احمدی، ۱۳۹۵، ص ۷۵). شناخت این تمایزات برای تطبیق آموزش مبتنی بر تحقیق با زمینه‌های آموزشی خاص ضروری است.

میراث فرهنگی غنی و سنت‌های اسلامی ایران تأثیر بسزایی در تعریف آموزش مبتنی بر تحقیق در کشور دارد. این جنبه‌های فرهنگی بر ارزش‌هایی مانند تفکر انتقادی، تحقیقات اخلاقی، و پیگیری دانش به‌عنوان مؤلفه‌های ضروری آموزش مبتنی بر تحقیق تأکید دارند (گل‌پرور و همکاران، ۲۰۱۸، ص ۱۲۰). آمیختگی ارزش‌های فرهنگی و آکادمیک رویکرد ایرانیان به آموزش مبتنی بر تحقیق را شکل می‌دهد.

آینده آموزش مبتنی بر تحقیق در ایران نویدبخش است. همانطور که کشور به سرمایه‌گذاری در تحقیق و آموزش عالی ادامه می‌دهد، اهمیت آموزش مبتنی بر تحقیق برای نوآوری و توسعه به رسمیت شناخته می‌شود (موحد و همکاران، ۲۰۲۲، ص ۱۳۲).

انتظار می رود که ادغام آموزش مبتنی بر تحقیق در سیستم آموزشی منجر به افزایش بازده تحقیق و فرهنگ پژوهش محورتر شود.

تعریف آموزش پژوهش محور در ایران تلاشی چند وجهی است که مبانی تاریخی، سیاست‌های دولت، مؤسسات آموزشی و ارزش‌های فرهنگی را در نظر می‌گیرد. دیدگاه ایرانیان در مورد آموزش مبتنی بر تحقیق نشان دهنده تعهد به پرورش مهارت‌های تفکر انتقادی، پرورش ذهنیت‌های پژوهش محور و ادغام روش‌های تحقیق در آموزش است. با وجود چالش‌ها، آینده آموزش مبتنی بر تحقیق در ایران نویدبخش است و تلاش‌های مداوم برای شکل‌دهی و اصلاح تعریف آن به پیشرفت آموزش در کشور کمک می‌کند.

مزایایی برای معلمان و دانش آموزان

ترویج آموزش مبتنی بر پژوهش در ایران نه تنها بر سیستم آموزشی تأثیر می‌گذارد، بلکه طیف گسترده‌ای از مزایای را هم برای معلمان و هم برای دانش آموزان ارائه می‌دهد. این بخش به مزیت‌های چندوجهی ناشی از ادغام پژوهش در چشم انداز آموزشی در ایران می‌پردازد. ضروری است که نتایج مثبتی را که آموزش مبتنی بر پژوهش می‌تواند برای معلمان و دانش‌آموزان به ارمغان آورد، به رسمیت بشناسیم، زیرا به عنوان پایه‌ای برای تصمیم‌گیری آگاهانه و تدوین خط‌مشی عمل می‌کند.

آموزش مبتنی بر پژوهش معلمان را در ایران به مهارت‌های آموزشی پیشرفته مجهز می‌کند. مشارکت در فعالیت‌های پژوهشی به مربیان امکان می‌دهد تا با آخرین روش‌های آموزشی و استراتژی‌های آموزشی به‌روز بمانند (حسینی و همکاران، ۲۰۲۰، ص ۷۲). این پیشرفت حرفه‌ای مستمر منجر به شیوه‌های کلاس درس مؤثرتر می‌شود و در نتیجه نتایج یادگیری را برای دانش آموزان بهبود می‌بخشد.

آموزش پژوهش محور فرهنگ پرسشگری را در میان معلمان در ایران پرورش می‌دهد. معلمانی که به طور فعال در پژوهش شرکت می‌کنند، احتمالاً کنجکاوی و تفکر انتقادی را در دانش آموزان خود تشویق می‌کنند (گل پرور و فراهانی، ۲۰۱۸، ص ۴۱). این نه

تنها توانایی حل مسئله دانش آموزان را افزایش می دهد، بلکه عشق مادام العمر به یادگیری را نیز پرورش می دهد.

معلمانی که پژوهش را در شیوه های آموزشی خود گنجانده اند، برای تصمیم گیری آگاهانه مجهزتر هستند. آنها به انبوهی از اطلاعات مبتنی بر شواهد دسترسی دارند که به آنها کمک می کند روش های آموزشی خود را متناسب با نیازهای منحصر به فرد دانش آموزان خود تنظیم کنند (بهرامی و همکاران، ۲۰۱۹، ص ۵۴). این به نوبه خود منجر به راهبردهای آموزشی مؤثرتر و افزایش مشارکت دانش آموزان می شود.

آموزش پژوهش محور فرصت هایی را برای دانش آموزان در ایران ایجاد می کند تا فعالانه در پروژه های تحقیقاتی شرکت کنند. وقتی دانش آموزان در مراحل اولیه در معرض تحقیق قرار می گیرند، نه تنها مهارت های تفکر انتقادی آنها را افزایش می دهد، بلکه درک عمیق تر موضوع را تشویق می کند (صالحی و یزدان پناه، ۲۰۲۰، ص ۹۸). این تجربیات می تواند تأثیری ماندگار در سفرهای آموزشی و حرفه ای آنها داشته باشد.

آموزش مبتنی بر تحقیق به طور مستقیم با نتایج یادگیری بهبود یافته برای دانش آموزان ارتباط دارد. همانطور که معلمان شیوه های آموزشی مبتنی بر شواهد را اجرا می کنند، دانش آموزان از آموزش جذاب تر و مؤثرتر بهره می برند (کردی، ۲۰۱۷، ص ۶۳). این منجر به سطوح بالاتر پیشرفت تحصیلی و موفقیت تحصیلی کلی می شود.

مشارکت در آموزش مبتنی بر تحقیق به دانش آموزان کمک می کند تا مهارت های تحقیقی را توسعه دهند که هم در محیط های آکادمیک و هم در محیط های حرفه ای ارزشمند است. آنها یاد می گیرند که چگونه سؤالات تحقیق را فرموله کنند، داده ها را جمع آوری و تجزیه و تحلیل کنند، و یافته های خود را به طور مؤثر منتقل کنند (عسگری و همکاران، ۲۰۱۹، ص ۱۱۵). این مهارت ها قابل انتقال هستند و می توان آنها را در جنبه های مختلف زندگی به کار برد.

رویکرد آموزش مبتنی بر پژوهش، دانش آموزان را در ایران به مهارت ها و شایستگی های ضروری مجهز می کند که بسیار مورد توجه کارفرمایان است. دانش آموزانی که در پروژه

های تحقیقاتی شرکت می کنند، آمادگی بیشتری برای نیروی کار دارند، زیرا دارای تفکر انتقادی، حل مسئله و توانایی های پژوهشی هستند (توکل و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۸۳). این امر باعث افزایش شغل و آینده شغلی آنها می شود.

آموزش مبتنی بر پژوهش به معلمان و دانش آموزان این امکان را می دهد تا به پایگاه دانش موجود در زمینه های مربوطه خود کمک کنند. تلاش های تحقیقاتی آنها می تواند به انتشارات، ارائه در کنفرانس ها و همکاری با همتایان منجر شود (مکاری و همکاران، ۲۰۲۱، ص ۴۵). این امر نه تنها به نفع افراد است بلکه به دانش جمعی جامعه نیز می افزاید.

اتخاذ شیوه های آموزشی مبتنی بر پژوهش نیز می تواند بر سیاست آموزشی در ایران تأثیر بگذارد. همانطور که معلمان و دانش آموزان درگیر تحقیق می شوند، یافته ها و توصیه های آنها می تواند تصمیمات خط مشی را در سطوح سازمانی و ملی تعیین کند (کاظمی و عباسی، ۱۳۹۵، ص ۲۲). این تضمین می کند که سیاست های آموزشی مبتنی بر شواهد تجربی و بهترین شیوه ها است.

گنجاندن پژوهش در فرآیند آموزشی در نهایت منجر به ارتقای کیفیت آموزش در ایران می شود. با مشارکت فعال معلمان و دانش آموزان در فعالیت های پژوهشی، کل اکوسیستم آموزشی از فرهنگ بهبود مستمر و نوآوری بهره مند می شود (مجیری و همکاران، ۲۰۲۰، ص ۶۷).

=مزایای آموزش مبتنی بر پژوهش در ایران هم شامل معلمان و هم دانش آموزان می شود و یک محیط یادگیری پویا ایجاد می کند که مهارت های آموزشی را افزایش می دهد، فرهنگ تحقیق را تقویت می کند و نتایج یادگیری را بهبود می بخشد. برای معلمان، این امر منجر به تصمیم گیری آگاهانه و فرصت هایی برای توسعه حرفه ای می شود. از سوی دیگر، دانش آموزان مهارت های پژوهشی ارزشمند، عملکرد تحصیلی را بهبود می بخشند و آمادگی شغلی را افزایش می دهند. علاوه بر این، کمک معلمان و

دانش آموزان به پایگاه دانش و تأثیر آنها بر سیاست آموزشی، زمینه آموزش پژوهش محور را در ایران بیشتر تقویت می کند.

زمینه آموزشی ایران

زمینه آموزشی ایرانی مؤلفه ای حیاتی برای درک مبانی آموزش پژوهش محور در ایران است. این بخش به جنبه های مختلف چشم انداز آموزشی ایران، از جمله روش های تدریس، چارچوب های درسی، و عوامل فرهنگی شکل دهنده نظام آموزشی می پردازد. تحلیل جامع این زمینه برای مربیان و محققانی که به دنبال اجرای شیوه های پژوهش محور در کلاس های درس ایرانی هستند ضروری است.

سنت های تربیتی در ایران ریشه های تاریخی عمیقی دارد که به دوران پیشامدرن بازمی گردد. نظام آموزشی سنتی ایران بر نقش مربیگری تأکید داشت و علمای برجسته دانش آموزان را در زمینه های مختلف دانش راهنمایی می کردند (آل احمد، ۱۳۹۶، ص ۶۴). این رابطه مربی و دانش آموز اثری محو نشدنی بر رویه های آموزشی کشور گذاشته است.

تأثیرات فرهنگی در شکل گیری شیوه های آموزشی در ایران نقش بسزایی دارد. عوامل فرهنگی مانند اهمیت خانواده و اجتماع بر ارزش ها و اهداف آموزش و پرورش تأثیر دارند. درک این ابعاد فرهنگی برای طراحی روش های آموزشی مؤثر مبتنی بر پژوهش که با بافت فرهنگی همسو باشد، حیاتی است.

زبان جزء حیاتی بافت آموزشی در ایران است. فارسی (فارسی) زبان اصلی آموزش است، اما این کشور محل زندگی گروه های قومی و زبانی مختلف است. این تنوع زبانی هم چالش ها و هم فرصت هایی را برای مربیان ایجاد می کند (جعفری، ۱۳۹۸، ص ۸۸). انتخاب زبان آموزشی و پیامدهای آن بر آموزش مبتنی بر پژوهش موضوعی مورد بحث در آموزش معاصر است.

برنامه درسی ایران طی سالیان متمادی دستخوش تغییرات قابل توجهی شده است که منعکس کننده اهداف آموزشی در حال تحول و نیازهای اجتماعی است. برنامه درسی ملی که به شدت تحت تأثیر سیاست های دولت قرار گرفته است، هم شاهد تمرکز و هم تمرکززدایی بوده است (معینی، ۱۳۹۹، ص ۱۰۵). درک ساختار و محتوای برنامه درسی برای اجرای آموزش مبتنی بر تحقیق حیاتی است.

آماده سازی معلمان و توسعه حرفه ای مستمر آنها در شکل دادن به زمینه آموزشی بسیار مهم است. مربیان ایرانی تحت برنامه های آموزشی دقیق و توسعه حرفه ای قرار می گیرند (سجادیان، ۱۳۹۷، ص ۱۱۵). آموزش مبتنی بر پژوهش به مهارت ها و دانش معلمان بستگی دارد و آموزش و توسعه آنها را به یک عامل حیاتی تبدیل می کند.

یادگیری دانش آموز محور در نظام آموزشی ایران جایگاه ویژه ای پیدا می کند. این رویکرد آموزشی بر مشارکت فعال دانش آموزان در فرآیند یادگیری، پرورش تفکر انتقادی و مهارت های حل مسئله متمرکز است (کریمی، ۱۳۹۰، ص ۱۲۹). درک اینکه چگونه یادگیری دانش آموز محور با آموزش مبتنی بر پژوهش همسو می شود برای مربیان ضروری است.

روش های ارزیابی و ارزشیابی که در کلاس های درس ایرانی استفاده می شود در طول زمان تکامل یافته است. ارزشیابی های جمعی سنتی به تدریج جای خود را به شیوه های ارزیابی تکوینی می دهد (کاظمی، ۱۳۹۸، ص ۱۴۳). انتخاب روش های ارزیابی می تواند به طور قابل توجهی بر ادغام استراتژی های آموزش مبتنی بر تحقیق تأثیر بگذارد.

بافت آموزشی ایران با چالش های مختلفی از جمله نابرابری در دسترسی به آموزش با کیفیت، مسائل مربوط به ارزشیابی، و نیاز به رویکردهای دانش آموز محورتر مواجه است (رحیمی و اللهیار، ۲۰۱۷، ص ۱۵۷). با این حال، فرصت هایی برای اصلاح و نوآوری، به ویژه در ترویج آموزش مبتنی بر پژوهش وجود دارد.

آینده بافت آموزشی ایران نویدبخش آموزش پژوهش محور است. همانطور که سیاست های آموزشی تکامل می یابند و اصول آموزشی مدرن را در بر می گیرند، پتانسیل

بیشتری برای شیوه های آموزشی پژوهش محور وجود دارد. توسعه حرفه ای معلمان، اصلاحات برنامه درسی و ادغام فناوری از عوامل حیاتی در این فرآیند خواهند بود (محمدی، ۱۳۹۱، ص ۱۷۳).

درک زمینه آموزشی ایرانی برای اجرای آموزش پژوهش محور در ایران ضروری است. سنت های تاریخی، تأثیرات فرهنگی، عوامل زبانی و چارچوب های درسی همگی به چشم انداز منحصربه فرد آموزش در کشور کمک می کنند. در حالی که چالش ها وجود دارد، بافت آموزشی ایران سازگار است و پتانسیل قابل توجهی برای پیشرفت آموزش مبتنی بر پژوهش در کلاس دارد.

همراستایی پژوهش با اهداف برنامه درسی

همسویی پژوهش با اهداف برنامه درسی یکی از مولفه های حیاتی در ارتقای آموزش پژوهش محور در ایران است. این بخش به بررسی جنبه های مختلف چگونگی ادغام پژوهش در برنامه درسی می پردازد و بر اهمیت و پیامدهای آن برای نظام آموزشی ایران تأکید می کند. ایران به عنوان کشوری با تاریخ غنی آموزشی، پیشرفت قابل توجهی در همسویی پژوهش با اهداف برنامه درسی داشته است که نشان دهنده تعهد به پرورش فرهنگ تحقیق و نوآوری در کلاس درس است.

ادغام پژوهش در برنامه درسی در ایران فرآیندی چند وجهی است که شامل ادغام فعالیت ها، پروژه ها و تکالیف پژوهش محور در سطوح مختلف آموزشی است. هدف این رویکرد توانمندسازی دانش آموزان با مهارت های پژوهشی و ترویج تفکر انتقادی است (حقانی و شکوهی، ۱۳۹۱، ص ۴۵). آموزش و پرورش ایران با القای پژوهش در برنامه درسی به دنبال ایجاد محیطی پویا برای یادگیری است که فراتر از حفظ کردن است.

در سال های اخیر، ایران شاهد تلاش هایی برای اصلاح برنامه درسی بوده است که بر پژوهش به عنوان مؤلفه اصلی آموزش تأکید دارد. این اصلاحات برای اطمینان از همسویی برنامه درسی با نیازهای اجتماعی-اقتصادی کشور و روندهای جهانی معاصر

طراحی شده است (آزادارمکی و همکاران، ۲۰۱۸، ص ۷۸). چنین اصلاحاتی بر تعهد دولت به پرورش فارغ التحصیلان پژوهش محور تأکید می کند.

برای همراستایی مؤثر پژوهش با اهداف برنامه درسی، تربیت معلم و توسعه حرفه ای نقشی اساسی ایفا می کند. مربیان ایرانی به طور فزاینده ای به مهارت های آموزشی پژوهشی مجهز می شوند تا پژوهش را به طور یکپارچه در شیوه های آموزشی خود ادغام کنند (صفوی و همکاران، ۲۰۲۰، ص ۱۰۲). ایران با پرورش معلمانی که در روش شناسی تحقیق مسلط هستند، آماده است تا کیفیت آموزش پژوهش محور را ارتقا دهد.

مشارکت فعال دانش آموزان در پژوهش، سنگ بنای تلاش های همسویی برنامه درسی در ایران است. تشویق دانش آموزان به ایفای نقش فعال در پروژه ها و پرسش های پژوهشی، حس مالکیت و اشتیاق به یادگیری را پرورش می دهد (حسینی و کریمی، ۱۳۹۸، ص ۶۳). این رویکرد نه تنها با اهداف برنامه درسی همسو می شود، بلکه دانش آموزان را برای تبدیل شدن به یادگیرندگان مادام العمر توانمند می کند.

همسویی برنامه درسی در ایران به تحقیقات میان رشته ای گسترش می یابد. تشویق دانش آموزان به کشف ارتباطات بین موضوعات مختلف و شرکت در پروژه های تحقیقاتی بین رشته ای، رویکردی جامع به دانش را ترویج می کند (حسین زاده و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۱۱۰). این رویکرد نه تنها تفکر انتقادی را تقویت می کند، بلکه نیازهای در حال تحول جامعه مبتنی بر دانش را نیز منعکس می کند.

ارزیابی و ارزیابی مهارت های پژوهشی جنبه های حیاتی همسویی پژوهش با اهداف برنامه درسی است. مؤسسات آموزشی ایران روش های ارزیابی را برای سنجش شایستگی های پژوهشی دانش آموزان و ارائه بازخورد سازنده ایجاد کرده اند (مظلومی و برزگر، ۱۳۹۸، ص ۸۹). این ارزیابی ها تضمین می کند که آموزش مبتنی بر تحقیق به نتایج مورد نظر خود دست می یابد.

علیرغم پیشرفت های حاصل شده در ادغام تحقیقات در برنامه درسی، چالش ها و موانعی وجود دارد که باید مورد توجه قرار گیرد. این موارد شامل نیاز به منابع کافی،

استانداردسازی مؤلفه های پژوهشی در برنامه درسی و تضمین دسترسی عادلانه به فرصت های پژوهشی برای همه دانشجویان است (فلاحتی و توکلی، ۱۳۹۰، ص ۷۲). پرداختن به این چالش ها برای موفقیت مستمر آموزش پژوهش محور در ایران ضروری است.

آینده همسویی پژوهش با اهداف برنامه درسی در ایران نویدبخش است. سرمایه‌گذاری مستمر در زیرساخت‌های تحقیقاتی، همکاری‌های بین‌المللی و روش‌های آموزشی نوآورانه، چشم‌انداز آموزشی مبتنی بر پژوهش را بیشتر ارتقا می‌دهد (مهدی‌زاده و همکاران، ۲۰۲۳، ص ۱۱۵). ایران با سازگاری و پاسخگویی به نیازهای آموزشی در حال تحول، موقعیت خوبی برای پرورش فرهنگ تحقیق در کلاس های درس خود دارد.

همسویی پژوهش با اهداف برنامه درسی در ایران نشان‌دهنده تحولی دگرگون‌کننده در چشم‌انداز آموزشی کشور است. ایران با القای پژوهش در برنامه درسی، نسلی از دانش‌آموزان را پرورش می‌دهد که به مهارت‌های پژوهشی ضروری، توانایی‌های تفکر انتقادی و تشنه دانش مجهز هستند. اصلاحات جاری برنامه درسی، ابتکارات تربیت معلم، و تلاش های پژوهشی میان رشته ای نشان دهنده تعهد ایران به ارتقای آموزش مبتنی بر پژوهش است. در حالی که چالش‌هایی وجود دارد، پیگیری این اهداف برای شکل‌دهی آینده‌ای روشن‌تر و نوآورانه‌تر برای نظام آموزشی‌اش حیاتی است.

نقش تفکر انتقادی و تحقیق

تفکر انتقادی و تحقیق از اجزای اساسی آموزش مبتنی بر پژوهش هستند. آنها نقش اساسی در پرورش فرهنگ پرسش، تجزیه و تحلیل و حل مسئله دارند. این بخش به بررسی اهمیت و تکامل تفکر انتقادی و تحقیق در زمینه آموزش ایرانی می‌پردازد. این مقاله به توسعه تاریخی مهارت‌های تفکر انتقادی و رویکردهای تحقیق محور می‌پردازد و وضعیت فعلی و پتانسیل آن‌ها را برای ارتقای آموزش مبتنی بر پژوهش در ایران بررسی می‌کند.

تفکر انتقادی ریشه عمیقی در تعلیم و تربیت ایرانی دارد که به دوران باستان بازمی‌گردد. پارسی پژوهان اولیه مانند فارابی و ابن سینا در ترویج تفکر انتقادی و تحقیق عقلانی پیشگام بودند (حکیم زاده و غنی زاده، ۲۰۱۸، ص ۲۵). آثار آنها شالوده توسعه مهارت‌های تفکر انتقادی را که همچنان در آموزش معاصر ایران مرتبط هستند، ایجاد کرد.

نوسازی نظام آموزشی ایران در قرن بیستم منجر به اصلاحات قابل توجهی در آموزش و پرورش شد، از جمله ادغام اصول تفکر انتقادی. دانشگاه تهران که در سال ۱۹۳۴ تأسیس شد، نقش کلیدی در ترویج تفکر انتقادی به عنوان بخش اساسی آموزش عالی ایفا کرد (حبیبیان، ۱۳۹۸، ص ۶۷). ادغام تفکر انتقادی در برنامه درسی گام مهمی به سوی پرورش آموزش مبتنی بر پژوهش است.

یادگیری مبتنی بر پرسش در آموزش و پرورش ایران به عنوان ابزاری برای پرورش مهارت‌های تفکر انتقادی مطرح شده است. این رویکرد دانش‌آموزان را تشویق می‌کند که مستقلاً سؤال بپرسند، مسائل را بررسی کنند و به دنبال راه‌حل باشند (فتحی، ۱۳۹۹، ص ۸۸). گنجاندن روش‌های یادگیری مبتنی بر پرسش در کلاس‌های درس ایرانی نشان دهنده تعهد به تقویت جنبه‌های پژوهش محور آموزش است.

شیوه‌های آموزشی معاصر در ایران تأکید زیادی بر توسعه تفکر انتقادی و مهارت‌های تحقیق دارد. مربیان به طور فزاینده‌ای استراتژی‌های یادگیری فعال، تمرین‌های حل مسئله و پروژه‌های مشارکتی را در روش‌های تدریس خود وارد می‌کنند (رفیعی، ۲۰۲۱، ص ۴۲). این نوآوری‌های آموزشی در آماده‌سازی دانش‌آموزان برای آموزش مبتنی بر پژوهش مؤثر است.

در حالی که تفکر انتقادی و یادگیری مبتنی بر تحقیق پیشرفت‌های چشمگیری در آموزش ایران داشته است، چالش‌ها همچنان ادامه دارد. این چالش‌ها شامل نیاز به آموزش معلمان، در دسترس بودن منابع و ادغام فناوری در کلاس درس است (ابراهیم